

maart 2014

De Marke

oudheidkundig mededelingenblad



De Marke

is het orgaan van de Oudheidkundige Vereniging 'De Marke', met als werkgebied de plaatsen Beekbergen, Brummen, Eerbeek, Hall, Hoenderloo, Klarenbeek, Loenen & Ugchelen.

Eindredactie: Willem Reusink
Noteboomstraat 15
7101 MG Winterswijk
☎05 43 - 51 46 92 / ☎06 23 41 90 97
E✉: willem.reusink@planet.nl

Bestuurssamenstelling OHV 'De Marke':

Voorzitter: H.W. van Harreveld
Tuinstraat 59 6971 BH Brummen ☎05 75 - 56 60 48
Secretaris: G.J. Regelink
De Pothof 97 6971 HE Brummen ☎05 75 - 56 02 27
E✉: info@ohv-demarke.nl

Penningmeester: J. Zengerink
Rhienderensestraat 53 6964 BH Hall ☎03 13 - 65 19 60
bankrek: NL15ABNA0437063763 t.n.v. penningm. De Marke

Bibliothecaris: W.T.M. Klomp
Langschoten 71 7371 EP Loenen ☎055 - 505 22 76

Leden: M.R.I. Fleur-le Rütte
Wedinkerf 11 6961 MT Eerbeek ☎03 13 - 65 32 08
A. Jansen-Hagen
Veldkantweg 14A 6961 HJ Eerbeek ☎03 13 - 65 21 83

Lidmaatschap: € 14,00 per jaar; aanmelden bij de secretaris.
Excursies: 2 x per jaar organiseert 'De Marke' een excursie.
Lezingen: gemiddeld 5 x per jaar organiseert de vereniging lezingen.
Mededelingenblad: dit blad verschijnt vier maal per jaar (mrt - juni - sept - dec)
Website: www.ohv-demarke.nl

Overname van (gedeeltelijke) teksten en afbeeldingen uit dit blad is slechts toegestaan na schriftelijke toestemming van de eindredacteur.

Losse nummers: € 4,00

© 2014 De Marke, Brummen

Mededelingenblad 'De Marke'

jaargang 38 no 1

Inhoudsopgave:

pag	1	Inhoudsopgave
	2	Redactionele mededelingen
	3	Jaap van der Weel - Mr. Nicolaas Marius Lebrecht
	6	Berthus Maassen - Beekbergen 'Airport'
	10	Willem Reusink - Zeg 't maar
	11	Willem Reusink - Jan Lauckhart & Jan Weekhout
	14	Jaap van der Weel - Oud nieuws uit Hoenderloo
	15	Willem Reusink - Schoonaerde (deel 2)
	18	Joop Zengerink - Expositie 'Vrogger in Loenen'
	21	Joop Zengerink - Brummen en de Olympische Spelen
	26	Willem Reusink - Opklarend weer in de omgeving van Brummen
	28	Jan Coenraads - Lezing 'Grafheuvels in gemeente Apeldoorn'
	30	Jan Regelink - Boekbespreking
	31	Willem Reusink - Zeg het nog maar eens een keer.....
	32	Willem Reusink - Wanneer en waarom

Bijdragen voor de volgende 'Marke' graag vòòr zaterdag 31 mei a.s.



Op het omslag een stukje verdwenen Loenen.

'Vrogger in Loenen' stond er Hotel Zilven, dat op 24 maart 1945 door brand verloren ging. Het aanvankelijk als landhuis gebouwde pand was eigendom van de familie Broese van Groenouwe. Voor de oorlog was het een hotel. In de oorlog werd het gevorderd door de bezetter.

Redactionele mededelingen

Lees dit blad tot en met de laatste bladzijde!

Bankrekeningnummer van 'De Marke'

In de vorige 'Marke' stond een onjuist IBAN-bankrekeningnummer. Het nieuwe bankrekeningnummer volgens het bankafschrift van de Marke-rekening is:

NL15 ABNA 0437063763

Genealogische dag in Gorssel

Zaterdag 10 mei 2014 organiseert de Werkgroep Genealogie van de Historische Vereniging "De Elf Marken" te Gorssel haar twintigste Genealogische dag in zaal De Brink (naast NH kerk), Hoofdstraat 27, Gorssel.

Deze dag begint 's morgens om 10:00 uur en duurt tot ongeveer 16:00 uur.

Evenals in vorige jaren zal er weer één familie centraal staan op deze dag. Dit jaar zal dit de familie Wunderink zijn.

Meer informatie over de genealogische dag is te vinden op www.deelfmarken.nl.

Cursus voor gevorderde genealogen

Bent u genealoog en komt u niet verder? Loopt u bijvoorbeeld vast bij een voorouder die in het leger zat? Of eindigt uw zoektocht over de grens? De Nederlandse Genealogische Vereniging (NGV) helpt u weer op weg!

In maart gaat er weer een vervolgcursus genealogie van start. Deze zal verzorgd worden door de NGV in samenwerking met het Regionaal Archief Zutphen (RAZ). Deze cursus sluit aan op de cursus die in 2013 door het RAZ werd aangeboden. Mensen die een basiscursus hebben gevolgd of mensen met enige voorkennis van genealogisch onderzoek worden van harte uitgenodigd deel te nemen.

De cursus wordt gegeven op vier donderdagmiddagen van 13.30-16.00 uur aan de Spiegelstraat 13 te Zutphen. De cursus start op 20 maart, de overige cursusmiddagen zijn op 27 maart, 3 en 10 april. Deelname kost 22,50 euro. Leden van de NGV betalen 20,00 euro.

Opgeven per email: regionaalarchief@zutphen.nl of telefonisch: 0575-512157.

Mr. Nicolaas Marius Lebret

Ook voor mij was de naam tot voor enkele jaren onbekend. Maar ik heb er nu heel wat uren in zitten om wat aan de weet te komen over een boerderij, de 'Lebretshoeve', in het landgoed Deelen. Het landgoed, waarin deze hoeve ligt is kadastraal bekend onder de naam Otterlo, sectie C. en is eigendom van Natuurmonumenten. In 1832, hiervoor verwijs ik naar de kadastrale atlas van dat jaar, was de grond in eigendom van Johannis de Kleyn (33 ha.), Jan Onderstal (ruim 580 ha.) en baron van Pallandt van Barlham (3814,4418 ha.).

Er overlijden eigenaren en de grond komt in andere handen. De meest belangrijke eigenaar werd H.J.C.J. baron van Heeckeren van Enghuizen, ook eigenaar van de naast liggende gronden van Sonsbeek te Arnhem. Hij leefde van 1785 tot 1862. In dienstjaar 1852 begon hij met het ontginnen van een gedeelte van zijn bezitting. 394 ha werden ten dele omgeploegd en bepoot met 104 ha. dennen, 275 ha werd, of bleef, heide. En na 5 jaar gaan zijn arbeiders aan de slag op 1394 ha. Voornamelijk bestaande uit: heide 1108 ha., dennen 104 ha., 121 ha. zand en de rest was bos. Na de ontginning was 800 ha. bepoot met dennen, 392 ha heide, er bleef nog 14 ha. zand over en de rest bestond uit opgaand hout, hakhout en berken.

Dankzij de opgaaf wanneer vrijdom van belasting beëindigd werd, kunnen we ook zien wanneer en hoeveel ha. werd bewerkt. Als we nu weten dat de vrijdom gold voor 10 jaren dan komen we op: 100 ha. in 1858 tot een 240 ha. in 1865. We zagen hiervoor dat H.J.C.J. stierf in 1862. In dat jaar ging het geheel naar legger artikel 355, die staat voor Guillaume Maurice Alexandre baron van Heeckeren van Enghuizen. In de 14 bladen van zijn bezitting komen niet veel werkzaamheden voor. Wat splitsingen en verenigingen, een enkele sloop en vervanging. De grootste verandering is de verkoop in 1909 van de 1428 ha. aan legger art. 851.

De eigenaar van art. 851 is mr. Nicolaas Marius Lebret, die leefde van 1857 tot 1924. Daarna ging hetzelfde nummer over naar zijn vrouw Maria Helena Bloys van Treslong en hun zoon Nicolaas Marius André.

De verkoop van 1428 ha. aan Willem P. Peletier (art.1463) vond plaats in het jaar 1935. Zijn voorouders kwamen uit Frankrijk. De eerst bekende is Pierre. Omstreeks 1655 geboren in Rouaan, Rooms Katholiek, maar aangenomen als lidmaat van de Waalse Gemeente in 's Gravenhage in het jaar 1684. Hij stierf in dezelfde plaats. De hele stamboom leert mij dat er veel kinderen geboren werden, want Nicolaas had vier zusters, vijf halfzusters, twee broers en drie halfbroers. Zijn vader was Johannes H. Lebret, olieslager in Dordrecht. Die was twee keer getrouwd. Eerst met Jacoba Groenendaal en de tweede keer met Jenneke Groenendaal. Jacoba en Jenneken waren geen zusters.



Johannes Hendrik Lebet geboren te Dordrecht op 9 februari 1824 en aldaar overleden op 1 december 1904 en zijn tweede vrouw Jenneke Groenendaal, geb. te Heerwaarden op 11 november 1845 en overleden te Blaricum op 13 april 1931.

Respectievelijk vader en stiefmoeder van Nicolaas Marius Lebet.

Afbeeldingen van internetsite Familiehistoriën: Lebretten

Nicolaas Marius Lebet (Dordrecht 15.03.1857 – Oosterbeek 27.02.1924), studeerde rechtsgeleerdheid. Zijn vader, J.H. Lebet, kocht in 1884 de beetwortelfabriek in Zevenbergen. Die fabriek werd later bekend onder Lebet & Co.

Mr. N.M. Lebet werd door zijn vader aangesteld als directeur. In 1898 vertrok hij met het stoomschip 'Bromo' vanuit Rotterdam naar Nederlands Indië. Daar ontmoette hij in Pasoeroean zijn vrouw Maria Helena Bloys van Treslong Prins. Zij was daar geboren in 1877 en zou later in 1949 in Monte Carlo overlijden. Nicolaas en Maria trouwden in Lawang op 25 april 1899. Er volgde een groot feest met diner en muziek van vermoedelijk twee dagen. Het jonge paar vertrok op 27 september 1899 met het ss. 'Gede' uit Batavia om op 29 oktober in Rotterdam aan de Wilhelminakade aan te komen. Een maand reizen dus.

In Zevenbergen koopt mr. N.M. Lebet in 1895 het landgoed 'Roville', groot 48,331 ha. voor een bedrag van fl. 86.257,62, of fl.1785 per ha. Op dat landgoed liet hij een bedrijfspand, met daarin een woning, bouwen. In 1900 werd daar een

dochter, Antoinetta, geboren, die reeds op 10 jarige leeftijd overleed en werd bijgezet in het familiegraf op de Algemene Begraafplaats Zuid in Oosterbeek. In 1911 woonde de familie Lebret - toen nog bestaande uit vader, moeder en de zeven jarige zoon, geboren in Kedawoeng (Ned.Indië) - in Oosterbeek. Het huis waarin zij woonden moest na de oorlog plaatsmaken voor het huidige gemeentehuis. Voordat dit gebouw werd gezet diende het huis van de familie Lebret als gemeentehuis.

Het is niet duidelijk wanneer mr. N.M. verhuisde naar Oosterbeek. Hij staat ook te boek als planter op Java. Vandaar zijn vele bootreizen naar Indië. Wel duidelijk is dat hij in 1908 op het Deelerwoud 1428 ha. kocht van G.M.A. baron van Heeckeren van Enghuizen. Voor een bedrag van fl. 130.000,— of fl. 91,—/ha.

Zoals een artikel in het Vrije Volk van 12 september 1967 ons doet geloven, deed hij niets aan ontginning en verkocht hij zijn landgoed in 1935 aan de heer W.P. Peletier. Hij (mr. N.M. Lebret) stierf in 1924. Zijn zoon N.M.A. Lebret ontgon een 45 ha. In dit artikel gaat het te ver om daar verder op in te gaan.

In 1913 vergrootte hij (we praten nu over mr. N.M. Lebret) de nu nog bestaande Lebretshoeve. De stal werd verlengd met een 13 meter. De paardenstal werd 7 m. en de koestal ruim 17,5 m. Of toen ook de nu nog aanwezige rosmolen werd geplaatst en waarom, is mij niet bekend.

Ook liet hij in 1914 een boerderij bouwen, de 'Nicolaashoeve'. Na twintig jaar in gebruik te zijn geweest, werd de hoeve in 1934 met de grond gelijk gemaakt door brand.

Jaap van der Weel



*Lebretshoeve te Deelen.
Afbeelding: Wikipedia / lijst van monumenten in de gemeente Ede*

Beekbergen 'Airport'

Het is eind mei 1945. De Duitse bezetting behoort tot de verleden tijd. Langzaam herneemt het dagelijks leven haar enigszins normale gangetje. Mijn vader heeft zijn schuilplaats verlaten en kan na lange onderduikjaren de naaste omgeving weer eens verkennen. Dat gebeurt met de fiets waarvan de massieve banden vervangen zijn door angstvallig verstopte luchtbanden. Op de stang is een zadeltje gemonteerd, van waar de schrijver van dit artikeltje, toen zeven jaar, een riant blik heeft op een voor hem onbekende en spannende wereld.

Eén van de eerste tochtjes gaat, via Bruggelen, richting Beekbergen. De zon schijnt. De stilte die tot dan nadrukkelijk aanwezig is, wordt plotseling verstoord door een indringend gebrom. Als er op dat geluid wordt afgegaan, zien we op de Engelandweg een stofwolk en onze trommelvliezen trillen. Het geluid verstomt. Het stof trekt op. Dan wordt de aandacht getrokken door een éénmotorig vliegtuig, dat dicht tegen de weg geparkeerd staat. Een vriendelijke militair, belast met de bewaking, komt op ons toe en heeft op z'n eenzame post kennelijk behoefte aan contact. Ik word van de fiets getild en loop aan de hand van de soldaat naar het in mijn kinderoogen reusachtige toestel, een Auster. Dit type wordt ingezet voor koeriersdiensten en verkenningvluchten. Met een zwaai beland ik in de benauwde cockpit en ben blij even later weer veilig bij mijn vader op de fiets te zitten. Tot zover mijn kinderlijke herinneringen, in de loop der tijd ondersteund door die van mijn vader.



Taylorcraft Auster - Engeland - verbindingsvliegtuig - 1942

Boven geschetste beelden duiken telkens op als ik, maar nu op mijn eigen fiets, de plek waar eens de airstrip lag, passeer. Uiteindelijk leidt dat tot een speurtochtje naar de geschiedenis van dit vliegveldje.

Helaas. De meeste ooggetuigen zijn, op een enkele na, overleden of niet meer te traceren.

De regionale pers heeft, mede in verband met een verschijningsverbod direct na de oorlog, weinig te bieden. De onderstaande gegevens zijn bij elkaar geveegd uit twee mondelinge en twee schriftelijke bronnen.

Allereerst komt het landgoed 'Spelderholt' in beeld. Het riante buiten is ooit gebouwd voor de familie Teixeira de Mattos en vervolgens is het in gebruik als onderzoeksstation voor de pluimveeteelt.



Het 'Spelderholt' in de jaren dertig van de vorige eeuw

Het 'Spelderholt' wordt aan het einde van de Tweede Wereldoorlog gevorderd door Arthur Seyss Inquart, de Oostenrijker die namens Adolf Hitler in ons land de bestuurlijke touwtjes in handen heeft. De volgende bewoner is Prins Bernhard.

In zijn oorlogsdagboek, uitgegeven als een onderdeel van 'Apeldoorn in de Tweede Wereldoorlog- Een kroniek', vermeldt een jeugdige W. van Houtum, telg uit een papiermakersgeslacht, dat Prins Bernhard zich op 28 april 1945 in het 'Spelderholt' heeft gevestigd en vandaar uit regelmatig naar Paleis 'Het Loo' rijdt om zich bij zijn staf te voegen.

De Prins, van wie bekend is, dat hij gesteld is op enig persoonlijk comfort, laat dicht bij zijn onderkomen een vliegveldje, een airstrip, aanleggen.

Aan het korte verblijf van de Prins in onze regio, inclusief het verblijf op het 'Spelderholt' en de airstrip besteedt Annejet van der Zijl in 'Bernhard- Een verborgen geschiedenis' enige aandacht.

Vanaf het geïmproviseerde vliegveldje worden vooral koeriersvluchten uitgevoerd. Ook lijkt het er op dat diverse prinselijke gasten worden in- en uitgevlogen. Zo gaat er het gerucht dat Prinses Juliana er gesignaleerd is.

Deze strip heeft, anders dan die in Noord-Apeldoorn, geen militaire bestemming. Als locatie wordt, in plaats van grond met een agrarische bestemming, gekozen voor een met bomen dichtgegroeid heideterreintje. Het gebied wordt in korte tijd bruikbaar gemaakt.

*De huidige locatie waar
ooit de airstrip lag*



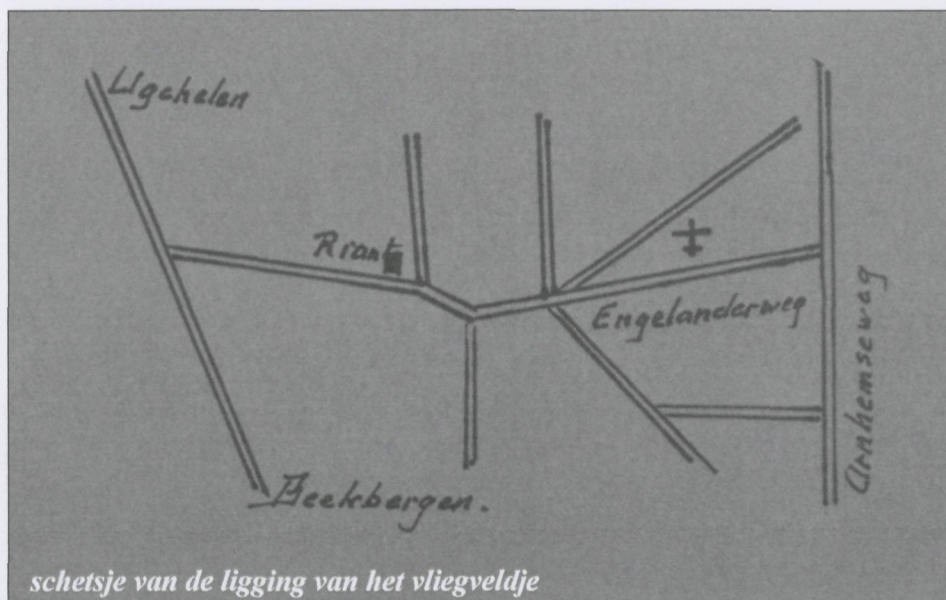
Van Houtum noteert dat twee door zware trekkers voortbewogen graafmachines het terrein egaliseren. Ook worden er twee kleine stoomwalsen ingezet.

Dan schrijft hij letterlijk: "N.S.B.-ers moeten stobben rooien. Enkele van hen hebben kale koppen (o.a. SS en Landwachters) Zij worden goed getreiterd en geranseld. Deze verraders krijgen weinig eten en proberen het één en ander als aanvulling van de burgers te verkrijgen. Er zijn altijd weer van die gekken die hun dan eten geven".

Tot zover de door rancune gekleurde aantekeningen van Van Houtum.

Als détail wordt door een toen jeugdige ooggetuige verteld dat de N.S.B.- ers, boomstronken met soeplepels moesten uitgraven. Je reinste pesterij. Om de grond

te verstevigen worden metalennetten en rijplaten uitgelegd. Toch gebeurt het dat een Auster bij start of landing uit de koers raakt en in het losse zand wegzakt. Dan wordt de buurt ingeschakeld om het vliegtuig uit de benarde positie te bevrijden. Onduidelijk is hoe lang deze airstrip in gebruik is geweest en met welke frequentie er is gevlogen. Wel is bekend dat de locatie later als opslag in gebruik is geweest bij een Zaanse houthandel.



Dit verhaal roept diverse vragen op en kan aanvulling en of correctie gebruiken. De redactie en de schrijver staan er voor open.

Bronnen:

De heer H. Maassen, Ugchelen;

De heer L. van Beek, Beekbergen;

Annejet van der Zijl: 'Bernhard een verborgen geschiedenis', Amsterdam 2010;

C. Tijdink en P. Rouwenhorst: 'Apeldoorn in de Tweede Wereldoorlog. Een Kroniek', 2002.

Berthus Maassen



Zeg 't maar

© Foto Brouwer – Brummen

In vorige afleveringen van 'De Marke' waren enkele foto's afgedrukt, waarvan niet bekend was wie er op stonden. De respons op deze foto's was onverwacht groot en dus in deze aflevering weer een poging om lezers aan het werk te zetten. Bovenstaande foto werd gemaakt door fotograaf Brouwer, die toen een vestiging in Brummen en in Doesburg had.

Mijn indruk is dat de foto stamt uit Eerbeek of Hall, waarbij het laatste voor mijn gevoel het meest waarschijnlijk is. Het is een wagen uit een optocht. De in het wit verpakte mannen (waarvan de meesten met een pijp) zijn imkers en de wagen is versierd met heide. In eerste instantie denk ik dan aan een koninginnendag voor de Tweede Wereldoorlog (Wilhelmina's verjaardag 31 augustus). Maar het kan ook net zo goed een andere gelegenheid zijn.

Wie van onze lezers wil nog eens in zijn geheugen graven of mensen benaderen, die iets meer over deze foto kunnen vertellen.

Ik zie de reacties graag tegemoet.

Willem Reusink

Rechts: Tijdschriftenfoto van de grote bijenmarkt in Eerbeek in 1935.



Jan Lauckhart & Jan Weekhout

Brummen kende vroeger nogal wat in het oog springende dorpsfiguren. Eén daarvan was de toen kleinste man van Nederland: Jan Lauckhart. Hij woonde vrij lange tijd in het Armenhuis van de Diaconie aan de Kampweg en een tijdlang in de Ambachtstraat, waar hij in de kost was bij Jan Weekhout.

De ongehuwde Jan Weekhout woonde in de Ambachtstraat, destijds genummerd A 430, in het pand waar later achtereenvolgens Mulderij en Gronouwe een sigarenzaak hadden. Voordat Mulderij er zijn sigarenzaak begon, was hij ook kostganger bij Jan Weekhout. Het betreffende pand en de majestueuze kastanjeboom in de tuin ernaast zijn in 1992 verdwenen, toen de noordzijde van de oude Ambachtstraat moest wijken voor een aantal nieuwe winkels.

Op de afbeelding hieronder is de grote kastanjeboom rechts nog te zien. Na de boom kwam het huis van Jan Weekhout (zie pijl). Het pand rechts vooraan was vroeger de apotheek en vanaf 1936 had Hendrik Albers er jarenlang zijn kapperszaak annex woonhuis.



Jan Weekhout was eveneens een bekend figuur in het dorp en hij trok in april 1912 de aandacht van veel Brummenaren met een enigszins lugubere aprilgrap. De Brummenaren zagen namelijk die morgen van de eerste april al vroeg een pop aan de spits van de toren van de Hervormde kerk hangen (zie foto op de volgende pagina). Lang niet iedereen had in de gaten dat het om een pop ging en dus ontstond er nogal wat consternatie. De bedenkers en uitvoerders van deze aprilgrap stonden tussen het toegestroomde publiek en genoten met pretogen van alle op-

merkingen. En mensen die het meegemaakt hadden, wisten er tot ver na de tweede wereldoorlog over te vertellen. Zoveel impact had het gebeuren op het dorpsleven!

Jan Weekhout (geboren op 17 augustus 1867 in Brummen) was timmerman/meubelmaker en Jan Lauckhart was stoelenmatter. Hij hielp Jan Weekhout, waarbij hij waarschijnlijk werkte voor kost en inwoning. Verder kreeg Jan Lauckhart nog wel eens wat geld toegestopt door deze of gene, waarbij een vorm van medelijden vast en zeker meegespeeld zal hebben.

Volgens mijn grootouders 'was ie zo slim om zich dom te houden, omdat dat meer geld opleverde'!



Bovenstaande afbeelding uit collectie Bertus Straalman. Alle andere afbeeldingen bij dit artikel uit collectie Willem Reusink.



In de tijd van de aprilgrap was Jan Lauckhart echter nog niet in beeld in het Brummense dorpsleven. Dat zou pas in de eind jaren '20 gebeuren.

Ik neem aan dat Jan Lauckhart in 1869 werd geboren, want in 1938 vierde hij zijn 69^e verjaardag. In het bevolkingsregister van Brummen heb ik hem – zelfs met hulp van de archivariissen – niet kunnen vinden, zodat er op dit moment nog geen geboortedatum en sterfdatum bij mij bekend zijn. Zoals op de foto hiernaast is te zien, was hij een echte lilliputter. Met zijn lengte van bijna 1 meter 20 trok hij in het begin veel bekijks in Brummen.



Op de foto hiernaast (die helaas van een zeer slechte kwaliteit is) staan Jan Weekhout en Jan Lauckhart afgebeeld in de tuin aan de Ambachtstraat.

De afbeelding hieronder komt uit het weekblad 'Gelderland in Woord en Beeld', waarschijnlijk september 1938.

Mochten er onder onze lezers of lezeressen nog mensen zijn, die meer over Jan Lauckhart kunnen vertellen, dan zou ik graag dat ze (per e-mail) contact met mij opnemen. Alle aanvullende informatie is welkom!

Willem Reusink



De kleinste man van Brummen! J. H. Lanckhart waarvan bovenstaand een foto, wordt binnenkort 69 jaar.

Oud nieuws uit Hoenderloo

In 1980 was de 'bouw' nog niet zo slecht als dat hij nu is. Ik was toen nog afhankelijk van opdrachtgevers die ook toen de hand op de knip hielden. Je kunt dan niet hele dagen niets doen!

Ik dacht: vanaf achttien honderd zoveel kwamen de eerste vaste bewoners in Hoenderloo. Wat is daar nog van te vinden? Ik toog naar het archief van Apeldoorn, het archief van Ede en naar begraafplaatsen. Dit alles resulteerde in een drietal kaartenbakken met tweezijdig beschreven kaarten met de genealogie van zoveel mogelijk bewoners van Hoenderloo en het gebied wat we nu vanaf 1912 de Hoge Veluwe noemen. Deze kaartenbakken zijn opgeslagen in het gemeentearchief in het Coda te Apeldoorn. Vanaf 1800 tot 1900.

Vóór 1804 waren er alleen maar doortrekkers. De echte eerste bewoner in het 'centrum' was niet Brinkenberg, want in 1814 werd in Wageningen één van zijn dochters geboren. Op de Hoge Veluwe is het aanwijsbaar waar Elbers woonde vanaf 1804. In het Hoenderloosebos woonde Van Burik, waar in 1811 de zoon Willem geboren werd.

Dat er nu het 175-jarig bestaan van Hoenderloo wordt gevierd slaat op ds. O.G. Heldring, die dit dorp in wording voor de eerste keer bezocht in 1843. Volgens Google ontstond het dorp in 1839 en dat wordt nu gevierd.

In 1860 werd na briefwisseling van de dominee met de gemeente Apeldoorn het kerkhof in gebruik genomen. Er liggen weinig 'grote' mensen. Een uitzondering maak ik voor A. den Doolaard, pseudoniem voor Cornelis Johannes George Spoelstra, die op 26 juni 1994 in Hoenderloo overleed (zie foto). Zijn echte naam is minder bekend. Als je die naam intikt op Google krijg je een autoschadebedrijf of een basketbalspeler, maar geen schrijver!



Verder liggen er twee nazaten van de Kröllers en meester Gangel, de eerste onderwijzer van de door Heldring gestichte lagere school. Een onderwijzer die zo goed was dat hij een uitnodiging kreeg om les te geven aan de Havelozenschool in Amsterdam. Na zijn overlijden in 1874 werd hij hier bijgezet.

En dan ligt er nog iemand met de Koninklijke Willemsoorde der 4^e klasse: J.B.C. de Ruiter, die leefde van 13 maart 1853 tot 19 juli 1927. Hij was een koloniaal: iemand die diende in het vroegere Nederlands Indië, soldaat 1^e klasse van 1872 tot 1880. Zijn soldij was fl. 200,= en zijn ridderorde bracht ook nog fl. 65,= per jaar op.

Jaap van der Weel

Schoonaerde (deel 2)

In de vorige aflevering van 'De Marke' stond een artikel over het opleidingsinstituut 'Schoonaerde' te Brummen. Ik had daarbij aan het eind van het artikel een vervolg beloofd. Dat vervolg is er dus nu, maar niet in die omvang die ik mij voor had gesteld. Want - in tegenstelling tot wat ik verwacht had - kwam er geen enkele respons op het artikel. Ik had namelijk gedacht dat er onder onze lezers wel mensen zouden zijn, die, of zelf de opleiding op 'Schoonaerde' hadden gevolgd, of die wel iemand kenden die op 'Schoonaerde' de opleiding tot gezinsverzorgster of maatschappelijk werkster had gevolgd.

Dat was dus een tegenvaller, want uit de reacties had ik graag aanvullende gegevens gehaald. Nu zult u het dus moeten doen met het weinige dat ik nog voor u heb!

In het Schoonaerde-archief in het RAZ in Zutphen zijn nog een aantal cursistenlijsten bewaard gebleven. Zo weten we dus dat de eerste cursus op 22 oktober 1945 startte en eindigde op 15 juli 1946. Er waren 15 cursistes. Helaas vermeldt de lijst niet waar zij vandaan kwamen. Ook de lijst van het tweede cursusjaar geeft geen herkomst van de cursistes aan. Het waren er dat jaar veertien en ze begonnen op 15 september 1946 en ze verlieten de opleiding op 15 juli 1947.

Hieronder de cursisten van het tweede cursusjaar, samen met de 'staf' van de school. Rechts Pater Auspicius. (Foto uit het Schoonaerde-archief in het RAZ.)



Elk volgend cursusjaar begon op 15 september en eindigde op 15 juli van het jaar daarop. In het derde cursusjaar waren er weer vijftien meisjes, in het vierde cursusjaar zelfs twintig en in het vijfde jaar werden er al 23 meisjes ingeschreven. Nog steeds werd er niet vermeld waar de meisjes vandaan kwamen.

In de daaropvolgende cursusjaren bedroeg het aantal jaarlijks tussen de vijftien en de twintig. Zo werden er dus in de eerste tien jaar van 'Schoonaerde' bijna 200 gediplomeerde gezinsverzorgsters afgeleverd, waarbij de meesten ook nog een 'oefenperiode' (stage) in Brummen of directe omgeving doorliepen. Er zijn dus nogal wat meisjes geweest die hun eerste 'werk'-ervaring opgedaan hebben in Brummense gezinnen.



Eén van de leslokalen in de jaren vijftig.

In 1956 werd het cursusjaar ingekort tot een opleiding van een half jaar. Cursus nr 11 begon op 29 augustus 1955 en eindigde op 13 februari 1956. Helaas staan op de volgende cursistenlijsten geen data van aanvang en beëindiging van de cursusjaren meer vermeld. Maar logischerwijs zal het aantal afgestudeerden bij halfjaarlijkse cursussen verdubbeld zijn!

Bij de herdenking van het 12 ½ jarig bestaan van het opleidingsinstituut 'Schoonaerde' werd ook wel degelijk stilgestaan bij het succes van het internaat. Op dat moment hadden ruim driehonderd meisjes hier hun opleiding genoten en waren werkzaam in het gehele land.

C U R S U S 21

1. Aquina. Tini
2. Broek. Anneke v.d.
3. Brake. Marietje te
4. Bouwhuis. Lien
5. Broshuis. Hanny
6. Donderwinkel. Willemien
7. Elsen. Trudy ten
8. Franssen. Annie
9. Geerligs. Marietje
10. Geverink. Fien
11. Hanselman. Trees
12. Harbers. Trees
13. Meyel. Zus v.
14. Mulders. Willemien
15. Oolthuis. Mariet
16. Scholtz. Vera
17. Siemonsma. Julia
18. Vendrig. Annie
19. Westenbroek. Riet
20. Wortelboer. Helène

Hiernaast de lijst van cursisten van cursus 21 die begon op 9 september 1960. (Schoonaerde-archief).

Ter gelegenheid van het koperen jubileum werd in de (oude) parochiekerk van de Heilige Andreas een Heilige Mis opgedragen en werd er door de feestvierenden een ontbijt gebruikt op 'Schoonaerde'. Daarna werd er gerecipeerd en gedineerd in 'Concordia'. Pastoor Smit van Brummen was één van de eersten die zijn felicitaties kwam aanbieden.

's Avonds werd er 'een prachtig programma ten tonele gevoerd'. Cursistes en stafmedewerkers voerden op deze bonte avond diverse sketches op en aan het slot bedankte pater Sebastianus alle aanwezigen en in het bijzonder de fa-

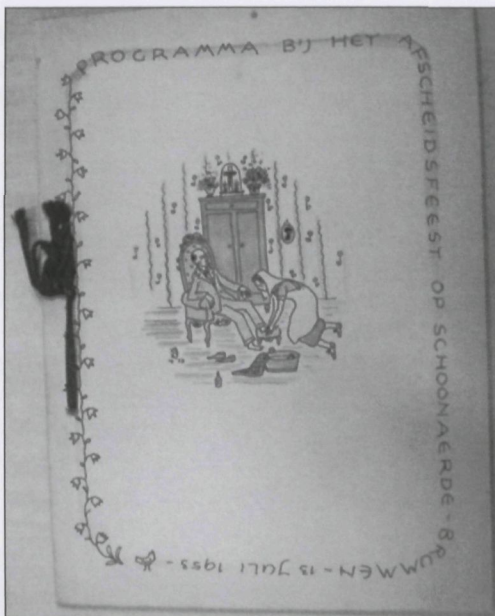
milie Timmer van 'Concordia' voor het beschikbaar stellen van de zaal. Aan het eind werd gezamenlijk het 'Ultima' gezongen.

Tijdens de opleidingsperiode moest er flink gestudeerd worden, ook na de lessen. Daarnaast werd er intensief geoefend op diverse huishoudelijke bezigheden. Toch bood de leiding 's avonds ook wel gelegenheid tot ontspanning. Er was een behoorlijke bibliotheek in de huiskamer/studeerkamer (zie afbeelding onder) met veel (voorgeselecteerde) Nederlandse literatuur, er was al vòòr 1960 een tv-toestel en het schijnt dat er 's avonds veel spelletjes gedaan werden.

Het Sinterklaasfeest werd uitbundig gevierd, er waren uitgebreide kerstdiners voor hen die niet naar huis gingen met Kerst en ook het carnaval werd binnen de beslotenheid van het internaat gevierd. Bij het verlaten van de opleiding werden deze activiteiten vaak gememoreerd.



Het internaat 'Schoonaerde' was in de beginjaren (tot midden jaren zestig) niet echt een deel van de Brummense samenleving. Dat valt ook te begrijpen, als je bedenkt dat de meeste meisjes van 'ver' kwamen en slechts een half jaar of driekwart jaar in Brummen verbleven. Toch stelde het internaat zich ook niet buiten de samenleving. Dat kon ook niet, want men had 'oefenplekken' nodig, waar de meisjes de echte praktijkervaring op konden doen. En daarvoor was de directe omgeving natuurlijk het meest voor de hand liggend.



Opvallend was ook dat de oorspronkelijk streng rooms-katholieke opleiding vanaf het midden van de jaren zestig haar cursistes voor 'stage' onderbracht in niet-katholieke gezinnen. Het was natuurlijk wel de tijd dat de strakke na-oorlogse vezuiling

Omslag van het programmaboekje van het afscheidsfeest van de cursus 1954-1955. (Schoonaerde-archief in het RAZ).

begon af te brokkelen. Daarom zou het ook wel interessant zijn te weten, wanneer de eerste niet-katholieke cursistes werden toegelaten. In ieder geval waren er in de beginjaren '70 al wel meerdere niet-katholieke leerlingen. De opleiding werd - als gevolg van de wet Cals - in het algemeen wat breder en uitgebreider. Directeur werd toen de heer A.L. Veltman en adjunct-directeur werd mevrouw Juul van Zuilen. Met als leuke bijkomstigheid dat zij in 1945 deel uit had gemaakt van de allereerste groep cursistes!

Ik hoop nog steeds dat er mensen zullen reageren die zelf hun opleiding op 'Schoonaerde' hebben genoten. Als dat zo is, kunt u in 'De Marke' van juni a.s. een vervolg tegemoet zien.

Bronnen:

- archief 'Schoonaerde' in het Regionaal Archief Zutphen
- krantenknipsels en eigen aantekeningen

Willem Reusink

Expositie 'Vrogger in Loenen'

Vier leden van 'De Marke', namelijk Eric Kleverwal, Adriaan Klomp, Jan Jansen en Henk Slief, hebben op 10 juli 2013 de 'Stichting Historie Loenen' opgericht met het doel het behouden van het cultureel erfgoed van het dorp Loenen op de Veluwe, met name het organiseren van exposities, het verzorgen van publicaties en het aanleggen en onderhouden van verzamelingen.

In de korte periode van het bestaan van de stichting werden ruim 1500 foto's verzameld of in bruikleen afgestaan om te scannen. Al vrij snel ontstond het idee om de verzamelde informatie te gaan exposeren. Na vele maanden van voorbereiding met honderden 'werkuren' werd de expositie dan ook op zaterdagmorgen 15 februari geopend en bij de sluiting op zondagmiddag 17.00 uur hadden ruim 2000 bezoekers de expositie bezocht: inwoners van Loenen, oud-Loenenaren en overige belangstellenden. En dat ondanks de vele uitzendingen van de Olympische winterspelen in Sotsji.

Van de ruim 1500 foto's zijn er ca. 500 gescand en met duidelijke teksten op panelen gepresenteerd. Hieronder vele nostalgische foto's van oude veelal verdwenen boerderijen met de bewoners trots voor de woning, oude familiefoto's, maar ook jongere foto's. Voor zover bekend werden de namen vermeld van de personen die op de foto's stonden, terwijl door de bezoekers nog vele aanvullende namen werden genoemd. Voor velen waren de foto's een feest van herkenning.

Er was tevens een expositiehoek beschikbaar gesteld voor:

- De Loenense brandweer, die al meer dan 100 jaar bestaat. Een mooie oude brandweerwagen uit 1912, oude brandweerhelmen en foto's trokken de aandacht



- Muziekvereniging OLTO (Oefening Leidt Tot Ontwikkeling), opgericht in 1913. Met o.a. mooie oude vaandels, uniformen en veel foto's.
- De jongerenvereniging 'Spritsz', om ook deze doelgroep te bereiken.

Verder was er een mooie maquette van de Nederlands Hervormde kerk, compleet met kerkhof, de geschiedenis van de Loenense melkfabriek met o.a. melkbussen, het ontstaan, de namen van de directieleden en de sluiting.

Ook een mooie oude transportfiets van een bakker, compleet met brood, weegschaal, toonbank en veel foto's van de 7 bakkers die er ooit in Loenen waren.

Er was ook een lijst van zaken en bedrijven, die in de periode 1925 – 1965 in Loenen actief waren. Het waren ongeveer 120 namen.

In de kelder werden nostalgische Loenense films vertoond met commentaar van Arie Reuvekamp en Jan Janssen. Doorlopend waren hier regelmatig ruim 100 belangstellenden bij de filmvoorstelling.

Van de films – waarvan de oudste uit 1949 – konden 3 dvd's worden besteld, die in mei a.s. worden geleverd.

De organisatoren kunnen trots zijn op deze bijzonder geslaagde expositie.

Joop Zengerink

De beide foto's zijn beschikbaar gesteld door de familie Zoet uit Loenen.





Brummen en de Olympische Spelen

Velen van de oudere generaties zullen zich de Olympische Spelen van 1948 in Londen herinneren, want na een onderbreking van 12 jaar door de Tweede Wereldoorlog waren dit de eerste zomerspelen sinds die van 1936 in Berlijn. De spelen werden van 29 juli tot 14 augustus gehouden met 4073 deelnemers uit 59 landen. Nederland was vertegenwoordigd met 137 deelnemers, die aan 16 verschillende sporten deelnamen.

De deelnemers en begeleiders gingen met de boot naar Engeland. De zomerspelen waren echter zeer sober. Het Olympisch dorp in Uxbridge bestond uit troosteloze kazernes, het vervoer



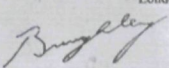
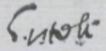
was ontoereikend en voedingswaren als vlees, boter, melk en brood waren nog altijd op de bon.

Het Wembleystadion, dat eigenlijk een voetbalstadion was, kreeg voor die gelegenheid een atletiekbaan.

Het grootste succes voor Nederland waren ongetwijfeld de 4 gouden medailles van Fanny Blankers-Koen, die ze won in de atletiekdisciplines. Na terugkomst in Amsterdam kreeg ze dan ook van de Gemeente Amsterdam een nieuwe fiets. Een atleet die tegenwoordig 4 gouden medailles op de spelen wint is binnen korte tijd multimiljonair door televisiereclames en het vragen van hoge startgelden voor wedstrijden over de hele wereld.

Mede door de prestaties van Fanny Blankers-Koen werd ik in 1949 lid van een Almelse atletiekvereniging en ben na ruim 65 jaar nog steeds aan het hardlopen bij een atletiekvereniging..

Waarschijnlijk weten weinigen dat er aan de Olympische Spelen in 1948 in Londen ook een Brummense deelnemer meedeed, namelijk Geurt Schoonman, woonachtig aan de Zutphensestraat. Hij was lid van de schietvereniging Willem Tell en nam deel aan de discipline schieten (zie identiteitskaart).

No 5936	
XIV OLYMPIAD LONDON 1948	
SHOOTING	
IDENTITY CARD	
	
	
Signature	
Full Name SCHOONMAN, Geurt Gerhard	
COMPETITOR	
CATEGORY	
Issued by the Organising Committee for XIV Olympiad, London, 1948	
 CHAIRMAN	 DIRECTOR OF ORGANISATION



*Schietploeg bij nationale wedstrijden. Staande geheel rechts Geurt Schoonman.
Foto uit bezit familie Schoonman.*

Er waren vier Nederlandse deelnemers voor het schieten, nl. drie voor 50 meter klein kaliber liggend en één deelnemer voor snelvuurpistool 25 meter, namelijk Paul Kessels uit Tilburg.

Geurt Schoonman was op 3 augustus 1948 één van de 71 deelnemers - uit 26 verschillende landen - aan het onderdeel klein kaliber geweer liggend. De andere Nederlandse deelnemers op dit onderdeel waren Christiaan Both uit Breda en Jan Hendrik Brussaard uit Rotterdam. Zowel Both als Brussaard namen in 1936 ook al deel aan de Olympische Spelen in Berlijn.

De 3 medailles bij het onderdeel 50 meter klein kaliber liggend, werden als volgt verdeeld:

Goud: Art Cook, Amerika; met 599 punten; 100, 100, 100, 100, 100 en 99.

Zilver: Walter Tomsen, Amerika; ook 599 punten; 100, 100, 99, 100, 100 en 100 (de 599 punten waren voor beiden een nieuw wereldrecord)

Brons: Jonas Jonsson, Zweden; met 597 punten; 99, 100, 99, 100, 99 en 100

Geurt Schoonman eindigde in de middenmoot met 580 punten n.l. 98, 92, 96, 100, 97 en 97.

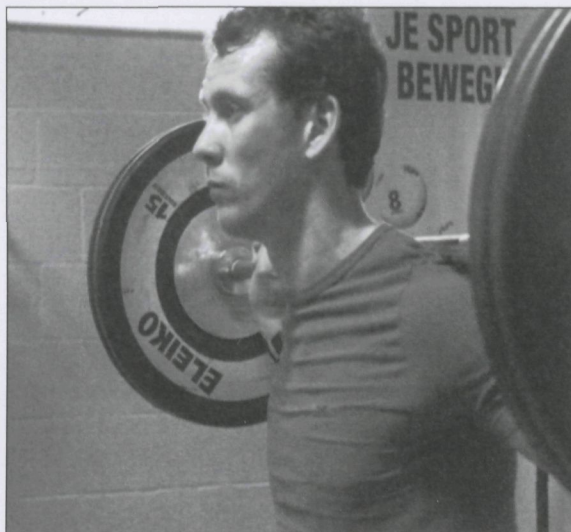
Hij werd op 17 december 1896 in Brummen geboren en overleed op 19 februari 1971 op 74-jarige leeftijd. Tijdens de deelname aan de Olympische Spelen was hij 51 jaar oud en één van de oudste deelnemers bij het onderdeel schieten..

Behalve aan deze spelen heeft hij gedurende vele jaren aan nationale en internationale wedstrijden deelgenomen, zoals in juli 1939 aan de wereldkampioenschappen in het Zwitserse Luzern. Hier waren deelnemers uit 19 landen en Nederland was vertegenwoordigd met 7 deelnemers, waaronder Schoonman en ook Brussaard en Both.

De eerste zomerspelen werden al in 1896 in Athene gehouden, maar de eerste winterspelen eerst in 1924 in Chamonix.

Thans kent iedereen schaatser Stefan Groothuis, op 23 november 1981 in Wierden geboren, vanaf zijn 3^e jaar opgegroeid in Empe (gemeente Brummen) en daarna verhuisd naar Voorst.

Hij was in **2014** in Sotsji zelfs voor de derde maal achtereenvolgende deelnemer aan de Olympische winterspelen. Stefan werd in **2006** in Turijn achtste op de 1000 meter en was één van de 33 Nederlandse deelnemers aan deze winterspelen.



In **2010** waren de spelen in Vancouver en greep hij op de 1000 meter net naast de medailles door op deze afstand 4^e te worden.

Oud-Brummenaar Stefan Groothuis bezig in het krachthonk (Foto Wikipedia)

In februari **2014** waren er in Sotsji 2871 deelnemers uit 88 landen en was hij één van de 41 Nederlandse deelnemers. Door een val op de 500 meter was hij kansloos voor een klassering. Enkele dagen later reed hij een fabelachtige race op de 1000 meter en veroverde hier de eerste plaats en één van de 8 gouden plakken van de Nederlandse deelnemers. Voor dit resultaat ontving hij in de Ridderzaal een Koninklijke onderscheiding, namelijk Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Hij heeft aan vele nationale en internationale wedstrijden deelgenomen en werd o.a. wereldkampioen sprint in 2012 en in datzelfde jaar ook nog wereldkampioen op de 1000 meter. In 2013 werd hij voor de 5^e keer op rij Nederlands kampioen op de sprint.

Wel woont in de Imbosch – nog net in de gemeente Brummen – Aad Steylen, die in 1968 in Mexico deelnemer was aan de marathon, waar hij 27^e werd in een veld van 75 lopers. Hij werd ook 5 x Nederlands kampioen op de Marathon (1965 – 1969) en vele malen op de langere afstanden. Ook verbeterde hij diverse keren Nederlandse records. In 1968 was hij echter geen inwoner van de gemeente Brummen, maar van de gemeente Zutphen.



Aad Steylen in 1968 bij de NK in Leeuwarden (Wikipedia).

In 1924 heeft ook een ‘inwoner’ van Brummen aan de Olympische spelen in Parijs deelgenomen en wel Antonie Christiaan (Teun) Beijnen. Hij heeft samen met zijn partner Rösingh – beiden lid van de Delftse studenten roeivereniging Laga - zelfs goud behaald op het onderdeel twee man roeien. Volgens de website van het ‘Olympisch Netwerk Gelderland’ zou hij ten tijde van deze spelen inwoner van Brummen zijn geweest. Uit geen enkele andere bron blijkt echter dat hij in 1924 inwoner van de gemeente Brummen was

Hij werd op 13 juni 1899 in Ophemert geboren en overleed op 13 juli 1949 in Beusichem. Hij woonde in Beusichem in de villa ‘Engelenburg’, mogelijk is dit de verwarring met de Brummense huizen ‘Groot en Klein Engelenburg’.

Wel woonde in huize ‘Rhienderstein’ vanaf 1892 een familie Beijnen namelijk Christiaan Beijnen, die op 25 juni 1892 in Den Haag is getrouwd met Anna Christina Elizabeth van Geuns, dochter van de eigenaar van Rhienderstein. Hun zoon Laurens Rijnhart (Lau) Beijnen werd op 23 september 1896 in Brummen geboren en trouwde op 1 september 1925 met Yeaman Margaret Mac Cullough Patten uit Amerika.

Hij stichtte in Eerbeek een zeefplattenfabriek (thans Stork-Veco). Tijdens de oorlog was hij verzetsstrijder. Op 9 april 1945 werd hij door Nederlandse SS-ers gearresteerd en op 13 april 1945 in Brummen gefusilleerd. Zijn vrouw overleed in 1994 in Amerika.

Het is niet onwaarschijnlijk dat de roeier Teun Beijnen zijn familie Beijnen in Brummen heeft bezocht, want ze behoren beiden tot de patriciërsfamilie Beijnen waarvan de stamreeks in 1650 begint. Ze hebben beiden dezelfde overgrootvader, namelijk Christiaan Beijnen uit Den Haag, geboren op 30 augustus 1784.

Hij kreeg 12 kinderen. De zoon Laurens Reijnhard geboren op 29 september 1812 (1^e kind) was de grootvader van Lau uit Brummen en Reijnier Laurens geboren op 7 april 1823 (10^e kind) was de grootvader van Teun uit Beusichem.

Een aantal jaren geleden is tijdens de 'Floralia' in Hall in een voortuin zelfs een boot gemaakt met de tekst "in 1924 goud voor Brummenaar Teun Beijnen". Ook deze informatie zal afkomstig zijn van de hierboven genoemde website. Mocht het bekend zijn dat er meerdere inwoners uit de gemeente Brummen aan de Olympische spelen hebben deelgenomen dan hoor ik dat graag.

Rechts: afbeelding van de herdenkingsmedaille uit 1948, zoals door de familie Schoonman bewaard.

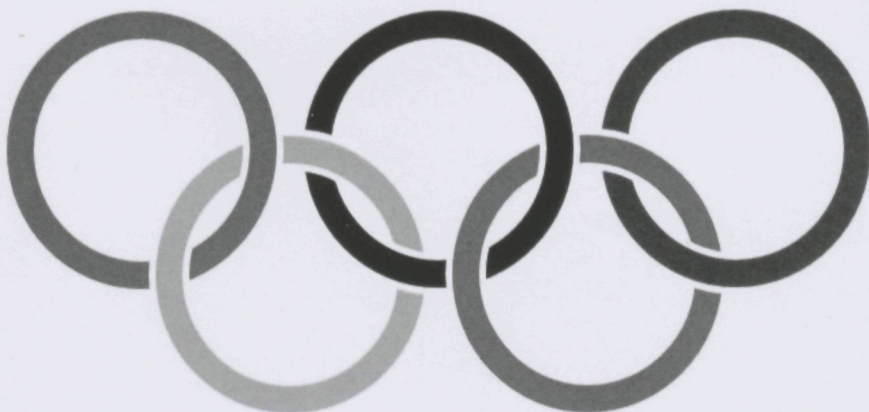
Het is opvallend dat aan deze spelen in Londen geen Duitse en Russische ploegen hebben deelgenomen. Wel een Amerikaanse en uiteraard ook een Engelse ploeg.



Bronnen:

- website Olympische Spelen
- website HCC genealogie
- archief familie Schoonman

Joop Zengerink



Opklarend weer in de omgeving van Brummen



Galerie Nieuw Schoten-art consultancy
www.galerienieuwschoten.com

Galerie Nieuw Schoten uit Haarlem is in het bezit van een schilderij van Tinus de Jongh, dat is getiteld: "Opklarend weer, omgeving Brummen" en dat 80 x 102 cm meet. Het is olieverf op doek en maakt deel uit van de collectie van de provincie Noord-Holland.

Martinus Johannes de Jongh werd in 1885 in Amsterdam geboren, emigreerde in 1921 naar Zuid-Afrika en overleed in 1942 in Bloemfontein. Hij is één van de bekendste Zuid-Afrikaanse schilders.

Het onder afgebeelde schilderij zal ongeveer tussen 1910 en 1920 gemaakt zijn. Het landschap is niet zo snel in de gemeente Brummen te plaatsen (denk ik), maar 'in de omgeving van' kan ook inhouden dat het tafereel in een buurgemeente is te plaatsen. Bovendien is het ook nog heel goed mogelijk dat de schilder twee verschillende schetsen of voorstudies heeft gemaakt en daarvan één tafereel heeft samengesteld op doek.



Toch is er misschien een opmerkelijke 'Marke'-lezer die óf de beek links óf de boerderij rechts kan plaatsen.

De locatie hoeft niet expliciet in Brummen te zijn, want De Jongh heeft o.a. ook in Vorden aan de Vordense beek geschilderd (zie afbeelding hieronder). Dus een plek aan de overkant van de IJssel behoort ook zeker tot de mogelijkheden.

Bij Galerie Nieuw Schoten is men erg benieuwd naar de plek, waar het schilderij te situeren is. Men heeft ook al op andere wijze getracht daar achter te komen, maar totnogtoe zonder resultaat.



Het is natuurlijk een nadeel dat we deze afbeeldingen in zwart/wit moeten afdrucken. Kleur had meer inzicht kunnen verschaffen, maar helaas

Voor suggesties is de mailbox van de redactie wijd geopend!

Willem Reusink

Lezing 'Grafheuvels in de Gemeente Apeldoorn'

Op donderdag 23 januari 2014 genoot een volle zaal in het Hervormd Jeugdhuis in Loenen van een lezing door mevr. Masja Parlevliet (zie foto), gemeentelijk archeoloog van Apeldoorn.

De Sectie Archeologie Gemeente Apeldoorn wordt gesteund door vrijwilligers die veelal lid zijn van de AWN, Vereniging van Vrijwilligers in de Archeologie. Mevr. Parlevliet kon natuurlijk niet alles vertellen van alle projecten die in de loop der jaren binnen de gemeente plaatsvonden, maar zij selecteerde enkele interessante onderzoeken voor ons, verspreid over de uitgestrekte gemeente. Daarvan noem ik de meest opvallende.



Veel aandacht trok het grafheuvelonderzoek dat recent plaatsvond aan de noordwestkant van de stad. Er worden in Nederland weinig grafheuvels meer opgegraven, maar in de gemeente Apeldoorn zijn de laatste jaren tientallen 'nieuwe' grafheuvels ontdekt. Nieuw, niet vanwege een gebrek aan ouderdom (grafheuvels dateren veelal uit het Laat-Neolithicum, de Bronstijd en de IJzertijd, ruwweg de



periode 3000 v. Chr. tot het begin van de jaartelling), maar omdat ze tot dan niet als grafheuvel waren herkend. Enkele heuvels zijn nader onderzocht. Dit uitgebreide onderzoek werd op waardige wijze bekroond, toen mevr. Parlevliet en de andere onderzoekers het eindrapport mochten aanbieden aan koningin Beatrix.

Ongeveer 30 jaar geleden werd in Kootwijk een middeleeuws dorp opgegraven en dat onderzoek trok destijds veel aandacht. In 2013 was er een grote opgraving in Uddel en daar werd een nog veel groter middeleeuws dorp gevonden dan in Kootwijk.

Uddel is een interessante locatie, al was het maar door de Uddelerschans, ook wel Huneschans genoemd. Dit is een middeleeuwse versterking naast het Uddelermeer, vrijwel zeker bedoeld om de Veluwe ijzerindustrie te beveiligen.

Die opvallende ijzerindustrie kwam natuurlijk ook aan de beurt. Rond Apeldoorn, maar ook in en rond Loenen zijn grote ijzerslakkenhopen gevonden. Het zijn er zoveel dat het een bewijs is voor een voor die tijd reusachtige industrie. De grondstof waren de vele klapperstenen die op de Veluwe werden gevonden. Een opgraving in Apeldoorn (Herderweg-Ooiweg) leverde een nederzetting uit de Romeinse tijd op en sporen gaven aan dat er ook toen al sprake was van ijzerbewerking. Het hoogtepunt van de ijzerproductie lag echter in de periode 700-1100. Er is veel meer ijzer gemaakt dan de bewoners zelf nodig hadden en verreweg het meeste ijzer zal dus zijn vervoerd naar elders, vooral naar de handelsplaats Dorestad (Wijk bij Duurstede). Dan loont het om een versterking te hebben die de handelsweg en het gebied beschermt.

Bijzonder is ook het bergen van vliegtuigwrakken uit de Tweede Wereldoorlog. Van de 12.000 vliegtuigen die toen 'crashten', stortte de helft neer in Nederland. In de loop der jaren zijn er al veel vliegtuigen gevonden, maar ook nu gebeurt dat nu en dan. In 2010 werden in Apeldoorn twee vliegtuigen geborgen: een Amerikaanse bommenwerper (B-17 Flying Fortress) bij het Bosbad en een Duits jachtvliegtuig (Messerschmitt Bf-109G-6) bij Wenum-Wiesel. Meestal is een vliegtuigberging een puur militaire operatie, vooral vanwege het explosiegevaar. Bij deze bergingen werden voor het eerst archeologen toegevoegd aan het bergingsteam en het bleek dat daardoor meer interessante zaken werden opgemerkt.

Mevr. Parlevliet is een gedreven archeoloog en een gezellige spreker. Zij vertelde het allemaal met vaart en de nodige humor. Het archeologische zintuig zit er kennelijk al vroeg in en wordt ook doorgegeven, want toen haar jonge kinderen vorig jaar in de zandbak van een speeltuin aan het graven waren, gingen zij al zo diep dat zij onder het zandbakzand uitkwamen en daar een grote ijzerslak en een tegel ontdekten. Speciaal over die ijzerslak en het secundair gebruik daarvan, breekt men zich nu nog het hoofd. Mevr. Parlevliet had voor geïnteresseerden vouwbladen meegebracht met archeologisch nieuws uit Apeldoorn.

Het was een fijne avond voor 'De Marke' en hoewel het tijdens de lezingen van 'De Marke' altijd al stil is, leek het of het nu nog stiller was. Maar zeker niet tijdens het applaus voor mevr. Parlevliet.

Geïnteresseerden in de Apeldoornse archeologie raad ik aan de website van de Sectie Archeologie te bezoeken (www.apeldoorn.nl/archeologie) en die van de Archeologische Werkgroep Apeldoorn (AWA) (www.archeologie-apeldoorn.nl). Daar vindt u meer over de hierboven genoemde en de vele andere projecten op archeologisch gebied in de gemeente Apeldoorn.

Jan Coenraads

Boekbespreking

Op 1 maart j.l. is het langverwachte boek 'Bedrijf en Bestaan, twee eeuwen economische geschiedenis van Gelderland' uitgekomen bij uitgeverij WBooks in Zwolle. In deze unieke uitgave neemt de auteur en historicus Piet van Cruyningen u mee door tweehonderd jaar economische historie van Gelderland, waarin het effect van de industriële revolutie op het Gelderse landschap een hoofdrol speelt.

Het boek beschrijft een belangrijke periode in de ontwikkeling van onze provincie en is interessant voor eenieder, maar in het bijzonder voor leden van historische verenigingen.

Verdere informatie op www.wbooks.com.

Jan Regelink



Notulenboeken van de Mark van Leuvenheim



De 'Marke'-bibliotheek is onlangs uitgebreid met een geprinte versie van de getranscribeerde notulenboeken van de Mark van Leuvenheim. In het boek staan op de linker pagina's de scans van de originele bladzijden en rechts de transcripties.

Verder zijn er enkele afbeeldingen opgenomen en aan het eind een namenlijst.

Ook in het Regionaal Archief in Zutphen is een exemplaar aanwezig.

Van de Mark van Leuvenheim zijn slechts twee originele Markeboeken bewaard gebleven. Het eerste boek beslaat de periode 1855-1913 en het tweede de periode van 1913 tot aan de opheffing in 1920. De beide originele boeken worden bewaard in het Gemeentearchief van Brummen (in het RAZ te Zutphen).

Zeg 't nog maar eens een keer

Als bladvulling hieronder nog maar een keer een onbekend plaatje uit

De afzenders meldden dat ze een heerlijke vakantie in Eerbeek hebben gehad. Ook vinden ze het huis van hun 'vrienden' prachtig gelegen. Maar is die prachtige locatie wel in Eerbeek?

Deze ansichtkaart is in 1956 gepost in Laag-Soeren. Betekent dat misschien dat deze prachtige villa in Eerbeek aan de Soerense kant moet worden gezocht of moeten we gewoon heel ergens anders gaan zoeken? Wie het weet, mag het zeggen! De kaart heeft op de achterzijde geen gegevens omtrent uitgever etc.



De ansichtkaart hiernaast komt uit het archief van een Oosterbeekse fotograaf. Achter op de kaart staat met potlood vermeld: 'Eerbeek', maar ik weet nog steeds niet waar in Eerbeek dit is. U wel?

Wanneer

mag ik uw bijdrage dan eindelijk tegemoet zien?

In het verleden heb ik al meerdere keren gevraagd om bijdragen uit de verschillende dorpen, die tot het lezersgebied van 'De Marke' behoren. Evenals het bestuur zou ik graag zien dat er meer diversiteit in 'De Marke' komt. U kunt dat natuurlijk met zijn allen van mij af laten hangen, maar dan komt er niets van terecht! Ik ken de (historie van de) dorpen te weinig om daar een zinvol artikel over te kunnen schrijven. Bovendien zijn er lezers die vinden dat er al (te) veel van mijn hand in 'De Marke' staat. Dat is echter niet met voorbedachten rade en ook niet het gene wat ik zou willen met 'De Marke'. Maar nood breekt regelmatig wetten!

Gelukkig hebben we in ons midden iemand als Corrie de Kool, die veel en met regelmaat over historische feiten betreffende Loenen publiceert, maar daarnaast hebben we in ons leden- en lezersbestand nog behoorlijk wat mensen die veel van hun dorp of buurt weten, maar die helaas het mailadres van 'De Marke' niet weten te vinden om hun bijdrage aan te leveren.

Vandaar dus nog eens een dringend beroep op die mensen, die genoeg te vertellen hebben en dat misschien wel met ons willen delen. Ook als u meent over weinig schrijverstalent te beschikken of denkt dat u grammatica en spelling niet voldoende beheerst, is er altijd nog wel een manier te vinden om tot een goede bijdrage voor ons 'Marke'-blad te komen.

Met name mensen die in het verleden al eens bijgedragen hebben met leuke artikelen, nodig ik bij deze nogmaals uit om de pen weer op te pakken, de typemachine af te stoffen of de accu van de laptop weer op te laden. Jullie doen er niet alleen mij een plezier mee, maar ook nog ruim driehonderd andere 'Marke'-lezers.

Waarom

doe ik deze oproep?

Omdat - als het aantal bijdragen zo minimaal blijft - 'De Marke' weer teruggaat naar een blad dat maar drie keer per jaar verschijnt in plaats van vier keer per jaar. En dat zou jammer zijn. Dat denk ik. En gelukkig ook nog een aantal andere leden van onze vereniging. Daarom heb ik nog hoop!

Willem Reusink



Museum Wacht

"Alle specialismen onder één dak"

Restauratie

van alle voorkomende materialen en objecten

Calamiteiten

calamiteitenservice en maken van calamiteitenplannen

Transport

van museale objecten (Nationaal en Internationaal)

Reiniging en desinfectie

van collecties of objecten


Opslag

geklimatiseerd en beveiligd

Advies

mbt. brandbeveiliging en veiligheid

www.museumwacht.nl



Lian Brandsma
Uitvaartzorg

Voor een uitvaart met zorg

in Loenen, Eerbeek, Dieren e.o.

tel. 06 23 00 95 51

www.lianbrandsmauitvaartzorg.nl

